

ŠTUDIJSKI KROŽKI

Letno poročilo

2001-2002

Ljubljana, septembra 2002

Andragoški center Republike Slovenije

PROJEKT: ŠTUDIJSKI KROŽKI

Analiza delovanja študijskih krožkov v šolskem letu 2001–2002

Andragoški center Slovenije

Ljubljana, septembra 2002

Sestavila mag. Nevenka Bogataj

Podatke pripravila Ana Jasmina Oseban

Tehnično uredila Marjetka Petelin

Jezikovno pregledala Marjana Kunej

Projekt so financirali Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Ministrstvo za kulturo ter Združenje založnikov in knjigotržcev.

KAZALO

1	RAZVOJ ŠTUDIJSKIH KROŽKOV V OBDOBJU 1993–2002.....	4
1.1	<u>ANALIZA STANJA IN SPREMENB V OBDOBJU 1993–2002.....</u>	5
<i>1.1.1</i>	<i>ŠTEVILO ŠTUDIJSKIH KROŽKOV</i>	<i>5</i>
<i>1.1.2</i>	<i>UDELEŽENCI ŠTUDIJSKIH KROŽKOV</i>	<i>5</i>
<i>1.1.3</i>	<i>IZVAJALCI ŠTUDIJSKIH KROŽKOV.....</i>	<i>6</i>
1.1.3.1	USTANOVE	6
1.1.3.2	OSEBJE	7
1.1.3.2.1	Temeljno usposabljanje.....	7
1.1.3.2.2	Dopolnilno usposabljanje.....	8
<i>1.1.4</i>	<i>VSEBINE ŠTUDIJSKIH KROŽKOV.....</i>	<i>9</i>
1.1.4.1	TEMATSKI ŠTUDIJSKI KROŽKI »BEREMO Z MANCO KOŠIR«.....	11
2	KAKOVOST ŠTUDIJSKIH KROŽKOV	12
3	UČINKI ŠTUDIJSKIH KROŽKOV	13
4	FINANCIRANJE ŠTUDIJSKIH KROŽKOV	14
5	POVZETEK.....	15
6	PRILOGA	18

1 RAZVOJ ŠTUDIJSKIH KROŽKOV V OBDOBJU 1993–2002

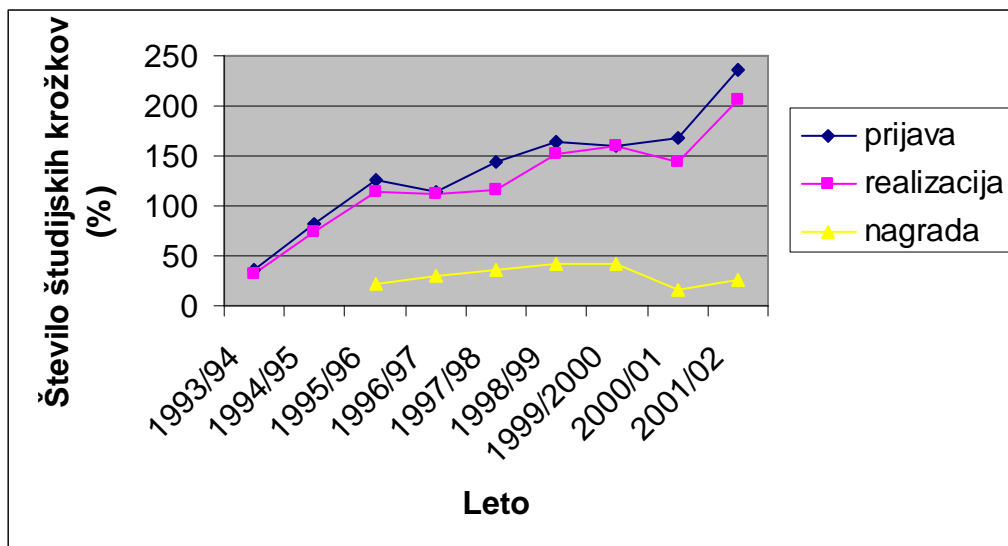
V poročilu predstavljamo delovanje študijskih krožkov in študijskih krožkov Beremo z Manco Košir v šolskem letu 2001–2002, natančneje od 1. septembra 2001 do 31. avgusta 2002. Poročilo je zaradi omejenega financiranja projekta pripravljeno v izjemno skrčeni obliki. Obsega najpomembnejše kvantitativne in kvalitativne podatke, vendar ne strukturirano po različnih kazalnikih ter ne ločuje več razvoja študijskih krožkov od študijskih krožkov, ki se ciljno ukvarjajo z razvojem bralne kulture (študijski krožki Beremo z Manco Košir).

Zasnova poročila, teoretična izhodišča in metodologija ostajajo enaki kot v prejšnjih poročilih, vrednotenje podatkov pa je omejeno samo na skupne podatke o številu udeležencev, študijskih krožkov in ustanov, ki jih ponujajo kot izobraževano obliko. Nekoliko več pozornosti smo namenili podatkom za vsebinsko sporočilo Ministrstvu za kulturo in Združenju založnikov in knjigotržcev kot sofinancerjema projekta ter preliminarnemu ugotavljanju učinkov študijskih krožkov v primerjavi z njihovimi stroški. Prikaz devetletnega razvoja študijskih krožkov v Sloveniji, izpopolnjen s kazalniki študijskih krožkov Beremo z Manco Košir v njihovem tretjem letu razvoja, je po eni strani torej bistveno okrnjen, po drugi pa prinaša nekatere nove informacije. Kot doslej metodološko izhaja iz dozdajšnjih poročil Andragoškega centra Slovenije o delovanju krožkov ter iz

- prijav študijskih krožkov (obrazcev ACSŠK/1 in ACSŠKBMK/1),
- poročil o delu posameznih študijskih krožkov (obrazca ACSŠK/8 in ACSŠKBMK s prilogami),
- evidence delovnih srečanj z mentorji študijskih krožkov.

1.1 ANALIZA STANJA IN SPREMENB V OBDOBJU 1993–2002

1.1.1 ŠTEVILO ŠTUDIJSKIH KROŽKOV

Slika 1: Razvoj števila študijskih krožkov v obdobju 1993 - 2002

V letu 2001–2002 so izvajalci priglasili skupno 236 študijskih krožkov, to je za 22 odstotkov več kakor lani. Izpeljanih in dokumentiranih jih je bilo 207, med njimi 196 študijskih krožkov in 21 tematskih Beremo z Manco Košir. Skupna realizacija, v izračunu katere tematski krožki niso bili upoštevani, ostaja na lanski ravni (87 odstotkov).

1.1.2 UDELEŽENCI ŠTUDIJSKIH KROŽKOV

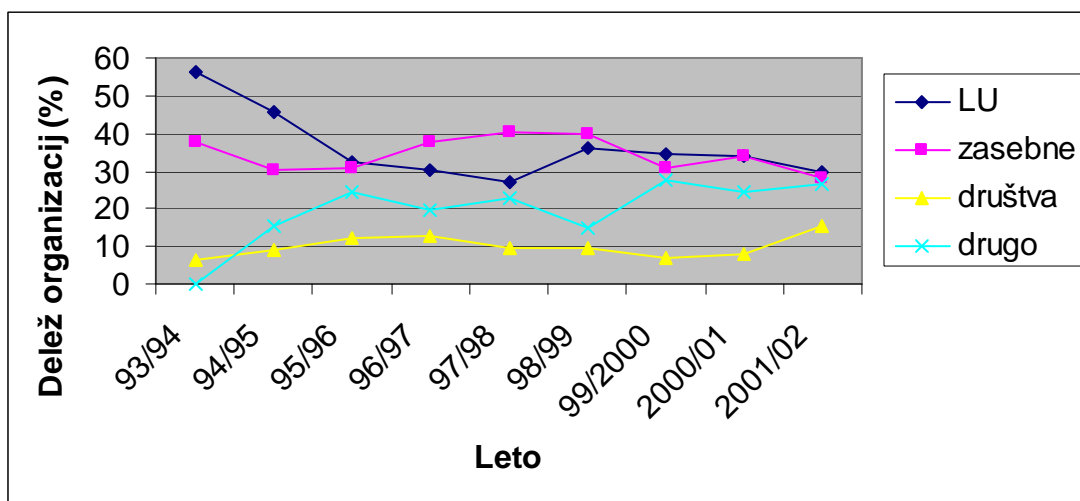
Udeležencev študijskih krožkov je bilo letos izjemno veliko ($n = 2362$), od tega 229 (9,6 odstotka) v bralnih študijskih krožkih. V vseh študijskih krožkih jih je bilo torej 646 več kakor v prejšnjem šolskem letu, medtem ko je obisk tematskih študijskih krožkov enak kakor lani. Predvidevamo, da se sestava udeležencev vseh študijskih krožkov ni značilno spremenila, zaradi omejenih možnosti pa njihove sestave po starosti, spolu, izobrazbi in zaposlitvenem statusu tokrat nismo ugotavljali.

1.1.3 IZVAJALCI ŠTUDIJSKIH KROŽKOV

1.1.3.1 USTANOVE

Četudi je krožkov več, jih je izpeljevalo skoraj prav toliko ustanov kakor v preteklih letih (n = 61, lani 62). Tokrat smo prišteli tudi knjižnice, ki se ukvarjajo s tematskimi študijskimi krožki, zato je skupno število izvajalcev večje (n = 71). Prevladujejo ljudske univerze (n = 21, 29 odstotkov), zasebne izobraževalne (n = 20, 28 odstotkov) in druge ustanove (n = 19, 27 odstotkov). Pod »drugo« se jih je letos uvrstilo več predvsem zaradi že omenjenih knjižnic. Vodilna vloga ljudskih univerz in zasebnih ustanov se torej nadaljuje, vendar se »zmagovalca« vsako leto menjavata z 1-odstotno razliko. Pri izpeljavi študijskih krožkov so bila društva letos manj dejavna, dejavnih jih je le 11, to pa je ob zvečanem skupnem številu sodelujočih ustanov relativno še vedno več kakor lani (15 odstotkov).

Več kot polovica izvajalcev uporablja za srečanja udeležencev svoje prostore, nekoliko manj kot polovica članov (42 odstotkov) pa tudi druge. Menimo, da s tem možnost za učenje še posebno približajo ljudem.

Slika 2: Razvoj deleža študijskih krožkov v obdobju 1993–2002 po tipu matične ustanove

V šolskem letu 2001/2002 je študijske krožke organiziralo 117 mentorjev študijskih krožkov in 21 mentorjev študijskih krožkov Beremo z Manco Košir. Zanje je značilno, da vodijo le po en študijski krožek, približno dve tretjini ustanov, zasebnih, ljudskih univerz in drugih (n = 42, 68 odstotkov) pa z istim

mentorjem izpeljuje po več študijskih krožkov. Ker je projekt odvisen od kakovosti mentorjev, ta oblika učenja pa učinkuje predvsem na lokalno okolje, smo mentorje povprašali, ali sodelujejo tudi pri drugih družbenih dejavnostih. Ugotovili smo, da jih večina sodeluje vsaj na lokalni ravni, najmanj 30 pa tudi na nacionalni.

1.1.3 OSEBJE

1.1.3.1 Temeljno usposabljanje

Temeljnega usposabljanja v klasični obliki, ki je potekalo od 26.9. do 26.10. 2001 se je udeležilo 26 kandidatov za vodje in mentorje, od teh jih je bilo 82 odstotkov uspešnih.

Usposabljanje z uporabo multimedijskega kompleta se je končalo, preskus znanja je opravilo 17 novih vodij in mentorjev (uspešnost približno¹ 60 odstotkov).

Tretjo pot temeljnega usposabljanja, ki pomeni nadgradnjo gradiva multimedijskega kompleta, je preskusno končala skupina 15 udeležencev, ki so snov predelali z uporabo medmrežja (80-odstotna uspešnost). Številčni prikaz razvoja usposabljanja osebja za vodenje študijskih krožkov letos dopolnjujemo z ovrednotenjem testne izpeljave usposabljanja na daljavo (Starčič Istenič, vrednotenje še poteka).

Za mentorja bralne kulture se leta 2002 ni usposabljal noben kandidat.

Delujoči mentorji so tokrat prvič ocenili kakovost temeljnega usposabljanja v preteklosti, in sicer na podlagi primerjave izkušenj v uporabi spretnosti in znanja, pridobljenega pri usposabljanju. Podatki kažejo, da so mentorji zadovoljni z učinkom temeljnega usposabljanja – pripisali so mu povprečno oceno 4,46; od 174 ocen ni nobena manjša od ocene »dobro«, njihova porazdelitev pa je prav tako zelo ugodna: 17 jih je dobrih, 60 prav dobrih in 97

¹ Zaradi triletnega obdobja sprotnega začenjanja in končevanja programa jo je težko natančno opredeliti.

odličnih. Kljub temu smo se odločili prenoviti program temeljnega usposabljanja. Preliminarno vrednotenje temeljnega usposabljanja z uporabo spleta je to odločitev potrdilo, zaradi uveljavitve tematskih študijskih krožkov pa vseeno razmišljamo, da bi ga vsebinsko obogatili.

Za nekatere doslej najbolj kakovostne študijske krožke smo uspeli nadomestiti kadre (Vita Koper), hkrati pa smo ugotovili, kje izpeljujejo krožke z neusposobljenimi mentorji (U3, ljubljanske ustanove, Ajdovščina). Odslej bomo zato zaostri dva pogoja delovanja projekta: za vstop nove organizacije v temeljno usposabljanje bo potrebna skupina treh mentorjev, pomen vodje bo ponovno izpostavljen. Naša nadaljnja naloga pa ostaja tudi razčlemba temeljnih značilnosti stalnega osebja in njegove fluktuacije na ravni posamezne ustanove.

1.1.3.2 Dopolnilno usposabljanje

Organiziramo ga zato, da bi:

- povečali zanimanje za delo v študijskih krožkih,
- spodbudili medsebojno spoznavanje in izmenjavo dobre prakse,
- osebje pridobilo novo znanje, ki bi pripomoglo k razvijanju in kakovosti študijskih krožkov.

Mentorje smo povprašali, katere teme po devetih letih delovanja potrebujejo pri dopolnilnem usposabljanju. Navedli so predvsem »motiviranje« (33 odstotkov), »moderiranje« (31 odstotkov), »skupinska dinamika« (31 odstotkov), »učne tehnike« in »izbrane vsebine« (vsak po 26 odstotkov). Manj so se odločali za tematiko »vrednotenje« in tudi sami predlagali marsikaj (6 odstotkov).

Po daljšem času smo letos zopet povabili zunanje predavatelje. Dr. Michal Bron, ugledni švedski strokovnjak za izobraževanje odraslih, je omogočil primerjalno analizo razvoja naših krožkov z najnovejšimi švedskimi usmeritvami. Rachel van Riel, britanska animatorka bralne kulture, je prišla po posredovanju dr. Mance Košir ter obeta tudi mednarodno sodelovanje v študijskih krožkih. Čeprav je bilo treba plačati kotizacijo, je bil odziv na ti dve

predavanji doslej največji, predavatelja pa sta omogočila udeležencem tudi sodelovanje v razpravi.

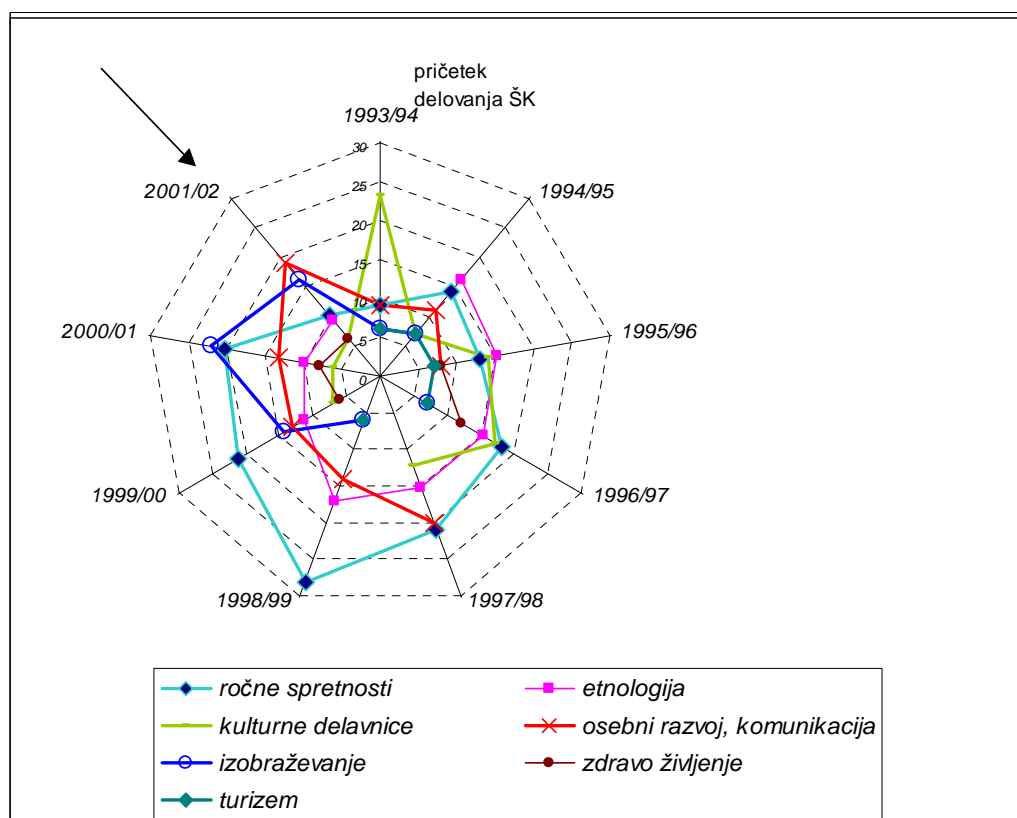
Preglednica 1: Dopolnilno usposabljanje v obdobju 1993–2002

Naslov	Predavatelj (-ica)	Datum (-i) izpeljav	Št. udel.
Delovni sestaneq projekta	Sonja Klemenčič, ACS, Ljubljana	4., 5. 5. 1994	21
Študijski krožki na Švedskem	Peter Engberg, Direktor javnega IO, Švedska	21., 24. 4. 1995	19
Evalvacija v izobraževanju	Deryn Holland, Nizozemska	31. 1., 1. 2. 1996	53
Kako ocenjujemo uspešnost dela v ŠK	Sabina Jelenc, FF, Ljubljana	7. 3. 1997	19
Srečanje vodij in mentorjev	Mag. Slavica Černoša, Sonja Klemenčič, ACS, Jože Miklavc, MŠŠ;	6., 10., 3. 1997	29
Študijski krožki o pretekli in sedanji podobi življenja	Dr. Marija Makarovič, ZRC SAZU, Ljubljana	30. 9. 1997	22
Življenjska moč slovenskega podeželja v EU	Dr. Matija Kovačič, BTF, Ljubljana	31. 11. 1998	31
Odnosi z mediji	Dr. Manca Košir	6. 10., 25. 11. 1999	46
Zakaj so prav ŠK ob naših mejah največkrat nagrajeni?	Prof. dr. Vladimir Klemenčič	24. 11. 2000	40
Študijski krožki odražajo našo identiteto	Prof. dr. Janez Bogataj	1. 6., 13. 6. 2001	52
Novejša spoznanja švedskih študijskih krožkov	Dr. Michal Bron, Jr	30. 11. 2001	42
Bralne skupine v Veliki Britaniji	Rachel van Riel, Opening the Book Great Britain	13. 5. 2002	33

1.1.4 VSEBINE ŠTUDIJSKIH KROŽKOV

Dolgoletno spremljanje in kategoriziranje vsebin po istih merilih ni objektivno, ker ostaja nedodelano in zato tudi teže primerljivo. Vendar lahko dosedanjih sedemnajst kategorij omejimo na dvanajst in pri tem izločimo tiste, ki v nobenem izmed devetih let niso presegle 5-odstotnega praga zastopanosti. Take kategorije so: astronomija, mediji, ekologija, računalništvo, šport in rekreacija. Študijski krožki našteve vsebine sicer obravnavajo, vendar pri uvrstitvi posameznega krožka v kategorijo upoštevamo naslov, opis, prevladujoči motiv krožka ter sporočilo njegovih akcijskih ciljev lokalnemu okolju. Dileme razvrščanja v kategorije in neopredeljeno zanesljivost izidov bo treba še proučevati.

Razpršenost vsebin je bila največja prvo leto, najmanjša tretje, nato je ostajala pet let razmeroma enaka. Prvi študijski krožki so se ukvarjali predvsem z ročnimi spretnostmi, etnološkimi vsebinami in drugimi kulturnimi dejavnostmi. Danes krožki namenjajo večjo pozornost razvoju osebnostnih lastnosti in odnosov med ljudmi (19 odstotkov krožkov), namenskemu učenju (16 odstotkov), in ker so tematski krožki letos zajeti v skupno vrednotenje, – branju (12 odstotkov). Menimo, da je tak razvoj vsebin pozitiven in razmeroma hitro napreduje v želeno smer, k višji ravni zahtevnosti, to pa odpira tudi nove možnosti za nadaljnji razvoj.

Slika 3: S čim se ukvarjajo študijski krožki, ki presegajo 5-odstotno zastopanost v obdobju 1993–2002

Udeleženci študijskih krožkov posredno pripomorejo k uveljavljanju aktivnega državljanstva, zato so nekateri mentorji sodelovali pri mednarodnem raziskovalnem projektu petega okvirnega programa Evropske unije na to temo (<http://www.acs.si/projekti/003/>). Povezavo med aktivnim državljanstvom in študijskimi krožki je eden izmed njih slikovito opisal z besedami: »Dosežki članov študijskih krožkov so postali gibalno krajevnega razvoja.«

1.1.4.1 Tematski študijski krožki »Beremo z Manco Košir«

V tematskih študijskih krožkih Beremo z Manco Košir, ki jih je bilo 21 s skupno 229 udeleženci, so obravnavali 177 knjig. Povprečno je to 8,8 na posamezen krožek, čeprav so kar v tretjini krožkov ($n = 7$) obdelali po več kot deset knjig in se število obravnavanih del giblje med 3 (prevajanje besedil Josipa Ostija na LU Postojna) in 18 (različni avtorji po izbiri udeležencev na LU Gornja Radgona).

Udeleženci krožkov so obravnavali 130 različnih avtorjev (povprečno 6–7 na krožek)! Natanko v dveh tretjinah ($n = 14$) krožkov so obravnavali samo dela slovenskih avtorjev, v enem so dodali dela tujih, drugi ($n = 6$) pa so se ukvarjali le z deli tujih avtorjev. Nekateri so svoje delo namenili posameznemu avtorju: LU Gornja Radgona Kajetanu Koviču, KS Ostrožno Bini Štampe Žmavc, na OŠ Toneta Šraja Vanji Strle, v Knjižnici Šenčur so poleg tujih avtorjev posebno namenili pozornost Almi Karlin in Neži Maurer, na LU Postojna so prevajali dela Josipa Ostija, v mariborski knjižnici pa so se posvetili predvsem Ivanu Cankarju.

Na srečanja je bilo povabljenih 32 zunanjih sodelavcev (povprečno 1–2 na krožek), skupno pa je bilo organiziranih kar 100 javnih predstavitev (povprečno 4,7 na krožek).

Lahko sklepamo, da pomenijo tematski študijski krožki, ki »širijo bralni virus« kakovosten preskok v nadaljnjem razvoju projekta Študijski krožki. S povezovanjem osebnostne rasti in javnega nastopanja uresničujejo temeljna načela študijskih krožkov, to pa dokazuje tudi velik delež krožkov, izbranih med nagrajene ($> 1/5$) in uvrščenih v Karavano študijskih krožkov.

Toliko o študijskih krožkih Beremo z Manco Košir govore številke. Veliko več povedo priloge, vendar podatke o teh krožkih le stežka damo pod skupni imenovalec. Morda lahko le potrdimo, da izražajo prav to, kar potrjujejo mentorji študijskih krožkov, namreč da »so stvar srca«, »spreminjajo miselnost«, »vodijo k višji kakovosti bivanja« ipd.

2. KAKOVOST ŠTUDIJSKIH KROŽKOV

Izjemna rast števila študijskih krožkov v devetih letih je razlog za podrobnejšo analizo kakovosti posameznih izpeljav pa tudi za postopen razvoj kakovosti na drugih ravneh projekta. Leta 2001/02 smo jo proučevali tudi s terenskimi evalvacijami posameznega študijskega krožka z uporabo vodenega pogovora z ekipo mentorjev in anketiranjem udeležencev.

Merila za ugotavljanje nagrajenih študijskih krožkov, žal, nimajo več neposrednih finančnih učinkov, ki bi jih prejel posamezen krožek za svoje dosežke. Ostaja vpliv izbora najboljših na sofinanciranje ustanove ob prihodnjem razpisu, zato smo izbrali nagrajene ustanove ter pripravili utemeljitev zanje na podlagi:

- kakovosti dokumentacije (pravočasen prejem, urejenost in podrobnost obrazcev, foto- in druge dokumentacije, označenost z znakom projekta in navedbo Andragoškega centra, obseg medijskih objav),
- obsega in uresničevanja izobraževalnih ciljev (število ur srečevanja udeležencev),
- obsega in uresničevanja akcijskih ciljev,
- izbora vsebine (relevantnost, aktualnost, zanimivost, uporabnost),
- povezanosti z lokalno skupnostjo in odzivnostjo študijskih krožkov v lokalnem okolju (npr. števila medijskih objav).

Med študijskimi krožki se jih je letos posebno odlikovalo 29 (od tega 5 tematskih) iz 21 ustanov. To je 14 odstotkov vseh realiziranih študijskih krožkov. Omejene možnosti analiz so nam preprečile razčlenitev akcijskih ciljev, zato je to spodnja meja števila izbranih. Na vprašanje, ali ste pri delu krožka imeli težave (ponujenih je bilo 7 mogočih odgovorov), je 75 odstotkov vprašanih odgovorilo, da težav niso imeli.

Formalni okviri dela (upoštevanje rokov, oblika poročil ...) so bili letos tako rekoč idealni. Obiski izvajalcev so pokazali, da opravljajo svoje delo zelo dobro zlasti novinci in stalni sodelavci. V prihodnje bomo namenili več pozornosti merilom kakovosti, ki so bila odločilna ob začetku projekta (npr. izpeljave za ciljno javnost, ki je teže dostopna, zunaj lokacije matične organizacije) in njihovi

dolgoročni usmerjenosti (tudi glede financiranja). Pisno vrednotenje kazalnikov kakovosti posameznega krožka, ki ga je opravil krožek sam, je pokazalo, da večina mentorjev prepozna kakovost v pestri strukturi udeležencev (po starosti, spolu ali izobrazbi ali izkušnjah) ter doseganju socialno izključenih ciljnih skupin (n = 67; 32 odstotkov). Pomembna se jim zdi tudi izvirnost vsebin in njihova zahtevnost (n = 50; 24 odstotkov). Manjšo pozornost namenjajo učinku na animacijo in ustvarjanje pristnih odnosov (n = 10; 5 odstotkov) ter iskanju in ohranjanju manj dosegljivega znanja (n=7; 3 odstotki), čeprav hkrati med največjimi prednostmi te oblike dela navajajo »prijateljstvo med udeleženkami«, »pristne odnose«, »povezanost skupine«. Iščejo predvsem konkretno znanje (n = 45; 22 odstotkov), spretnosti (n = 20; 10 odstotkov), samozavest in samostojnost (n = 7; 3 odstotki).

Kljub akciji Karavana študijskih krožkov, ki je potekala v Kranju in na Remšniku (<http://www.acs.si/projekti/010/karavana.html>), mreža krožkov še ne zadošča. Priprave na ustanovitev prve neodvisne službe, ki bi skrbela za razvoj študijskih krožkov sicer potekajo, vendar razmere za ta razvojni korak projekta letos še niso dozorele.

3. UČINKI ŠTUDIJSKIH KROŽKOV

Učinke študijskih krožkov smo tokrat neposredno ocenjevali prvič. Poskusno smo jih skušali ovrednotiti z dvema različnima tipoma vprašanj. Zaprto vprašanje o učinku *na udeležence* je ponujalo 7 odgovorov, med katerimi sta izrazito prevladovali odločitvi »vsi navedeni učinki« (48 odstotkov) in »kombinacija učinkov« (29 odstotkov), predvsem »motivacije« in »izobraževanja«. Na odprto vprašanje o *trajnejših posledicah v lokalnem okolju* je približno polovica mentorjev odgovorila: »spreminjanje odnosa«, »ozaveščanje« in »vpliv na osebno ter lokalno identiteto«, približno desetina »medsebojno povezovanje in sodelovanje«, nadaljnja petina »novo znanje« in zadnja petina oblikovanje vrednejšega izdelka (kataloga, glasila, brošure, nove oblike druženja - zbor, idr.).

Letos smo poskusno ugotavljali tudi sodelovanje krožkov z drugimi projekti, dejavnostmi. Izkazalo se je, da jih je vsaj 40 odstotkov povsem samostojnih, 14 odstotkov sodeluje v različnih projektih², preostali pa so se uvrstili v kategorijo »drugo«, ki je včasih pojasnjena tudi s »samostojen«. Podrobnejše bi morali razčleniti in morda tudi razmisliti, kako bi lahko spodbudili trajnejše delovanje študijskih krožkov po zgledu tistih, ki so prerasli v društva (Piškotek v Knežaku, Fotoklub v Sežani, Bralno društvo v Izoli idr.) in nekaterih drugih (Beseda slovenske Istre).

4. FINANCIRANJE ŠTUDIJSKIH KROŽKOV

Izvajalce študijskih krožkov že vsa leta sofinancira večidel Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport. Izvajalec je upravičen do proračunskih sredstev, če:

- uspe na razpisu Ministrstva za šolstvo, znanost in šport za sofinanciranje izobraževanja odraslih ter z njim sklene pogodbo;
- ustreza merilom projekta Študijski krožki (ima usposobljeno osebje za izpeljevanje študijskih krožkov, izpeljave ustrezajo merilom);
- prijavljene študijske krožke tudi izpelje.

Mreža sponzorjev je raznovrstna, a finančno šibka. Nekateri sponzorji svojega sponzorstva niso navedli (ARAO, ZGS, Glotta Nova), nekateri podprejo delo krožka tudi z brezplačnimi prostori, omogočijo natis preprostejšega gradiva in podobno. Posredno ali neposredno sponzorira delo krožkov vsako leto več občin, letos 20³. Iz gradiva razberemo, da je bilo sofinancirano predvsem

- a) delo ljudskih univerz, ki so denar potem same razporedile za to obliko dela, ali pa
- b) so sponzorji sofinancirali projekte, ki so jih izvajalci uresničili tudi s pomočjo študijskih krožkov.

² LU Ormož Leonardo da Vinci, KD Remšnik INTERREG, LU Velenje naravovarstveno ozaveščanje v osnovni šoli;

³ Celje, Črnomelj, Gornja Radgona, Ilirska Bistrica, Kranj, Krško, Maribor, Murska Sobota, Novo mesto, Podvelka, Postojna, Ptuj, Radeče, Radlje ob Dravi, Radovljica, Ravne na Koroškem, Slovenska Bistrica, Solčava, Škofja Loka, Tolmin;

V študijskih krožkih se izrazito srečujeta sistem državnega računovodstva in delo na prostovoljni podlagi – to pa je za strokovno usmerjanje celote velika ovira. Obseg prostovoljnega dela smo skušali ovrednotiti tako, da smo opredelili vir kritja stroškov: 19 (27%) izvajalcev je med viri navedlo tudi prostovoljno delo, 9 (13%) pa jih je stroške študijskega krožka porazdelilo na vsaj štiri vire (poleg Ministrstva za šolstvo, znanost in šport tudi NVO, občine, sponzorji). Zanimive so razlike v obsegu sredstev za posamezen študijski krožek, ki znašajo od 100.000 do 700.000 tolarjev (n = 181, brez študijskih krožkov Beremo z Manco Košir), 55 odstotkov jih navaja znesek od 170.000 in 230.000 tolarjev. Najnižji in najvišji znesek sta navedla nagrajena študijska krožka (prvega študijski krožek Sopota - Zavoda za gozdove, drugega pa krožek, ki ga to leto sploh ni sofinanciralo Ministrstva za šolstvo, znanost in šport Brazde s trmuna). Enopomenska razlaga te oblike učenja z ekonomskim vrednotenjem ni mogoča, saj veliko kazalnikov v dokumentaciji, ki nam je rabila kot vir za sestavo poročila, niti ni zajetih.

5. POVZETEK

V devetletnem razvoju študijskih krožkov je bilo letos bistveno več udeležencev kakor prejšnja leta. Razvoj kulture branja se kaže kot ena izmed možnosti za nadaljnji razvoj slovenskih študijskih krožkov, za katere nameravamo posodobiti program temeljnega usposabljanja in ustanoviti posebno službo, ki bi skrbela za njihovo delovanje.

Z zadovoljstvom ugotavljamo kakovostne izboljšave v izbiri izobraževalnih ciljev in doseganju ciljnih skupin, premike v izboru vsebin učenja in opredelitvi učinkov študijskih krožkov. Mreža financerjev se sicer širi, a še vedno sloni predvsem na Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport. Če primerjamo podatke iz prvega leta (1993/94) delovanja projekta z zadnjimi (2001/02), opazimo poleg tega živahen razvoj sistematičnega dela s kadri npr. temeljnega usposabljanja vodij in mentorjev študijskih krožkov. Želimo si analizirati značilnosti mentorjev, s katerimi redno sodelujemo, ter možnosti za uveljavljanje novih oblik neformalnega učenja v njihovih okoljih.

Prostorska razpršenost ustanov ostaja. V Zasavju smo aktivirali ljudsko univerzo, s pomočjo mentorja območne enote Zavoda za gozdove pa še krajevno skupnost Sopota. Seznam tipov organizacij se je obogatil predvsem s knjižnicami, ki organizirajo tematske študijske krožke. Menimo, da daje raznovrstnost ustanov, vsebin, ciljnih javnosti in njihovih motivov za delo ter okolij projektu stabilnost, hkrati pa kaže, kako zahtevno je vodenje neformalnega učenja.

Prizadevanja Andragoškega centra za kakovost so dolgoročna naložba, ki se postopno že obrestuje. Dosežki so vidni: dokumentacija prihaja večinoma pravočasno, je natančna in popolna, mentorji posegajo v nove ciljne skupine in zanje iščejo nove motive ter nove razsežnosti učenja ob sicer podobnem stalnem delu. Preliminarna vrednotenja učinkov so potrdila domnevo, da so učinki pogosto posredni, a dolgoročni; prinašajo jih tudi (včasih celo predvsem) tiste vsebinske kategorije, ki jim tradicionalno pripisujemo nizko raven zahtevnosti (npr. »ročne spretnosti«).

Dejavnost študijskih krožkov usmerjajo predvsem potrebe udeležencev ter volja, znanje in sposobnosti mentorjev. Z njimi se učenje res približuje domu, razvija se kultura učenja in branja, z njihovo pomočjo lahko pripomoremo k postopnemu prevrednotenju zdajšnjih načinov razmišljanja, to pa je ob družbenem prestrukturiranju in gospodarskem pridruževanju merilom zahodnoevropskih držav še posebno pomembno in potrebno. Zanimanje odraslih, zlasti žensk, za učenje in delo v študijskih krožkih najpogosteje zadene na institucionalne ovire. Zlasti državne ustanove, ki vidijo v študijskih krožkih možnost za uveljavljanje svojega poslanstva ali uveljavljanja konkretnega znanja, imajo osebje sistemizirano, zato ostajajo zanje študijski krožki obrobna dejavnost. Zasebnim ustanovam ne omogočajo dovolj dobička, zavzetost društev pa je odvisna od posameznikov. Za večjo uveljavitev te oblike izobraževanja bi torej morali razviti strategije, ki upoštevajo navedene ugotovitve, predvsem pa potrebe odraslih, ki jih je - zlasti na podeželju - izredno veliko.

Sklepe lahko strnemo v tri pogloblitve ugotovitve:

1. Vseživljenjsko učenje se sistematično postopoma uveljavlja. Vse več članov krožkov se namensko uči; z učenjem se krepijo družbene vezi, dviguje se raven zavedanja osebne in lokalne identitete, to pa so cilji, zapisani v Strategiji gospodarskega razvoja Slovenije in posledično v večini sektorskih strategij in nacionalnih programov;
2. Organizirano srečevanje mentorjev na izobraževalnih in promocijskih prireditvah pomembno pripomore k razvoju neformalnega učenja, žal pa je delovanje le-teh še zmeraj odvisno predvsem od osebne zavzetosti sodelujočih. Sprašujemo se, ali ni prav relativna neodvisnost od denarja ena izmed prednosti gibanja študijskih krožkov, čeprav ugotavljamo, da so novinci navadno zelo zavzeti, potem pa, zaradi nasprotja med upravnim in prostovoljskim sistemom delovanja ta zavzetost pojema;
3. Za učinkovito nadaljevanje animacije in koordinacije ter nadaljnji razvoj gibanja študijskih krožkov je nujno ustanoviti posebno službo; pobudo za to so dali že člani študijskih krožkov, saj so na Obali poskusili ustanoviti svoj klub. Nedvomno je potrebna še nadaljnja sistematična in stalna skrb za vsakega posameznega izvajalca – ustanovo in mentorja – njena oblika, organiziranost in obseg pa ostaja naš skupni nadaljnji izziv.

6 PRILOGA

Priloga 1a: Študijski krožki, ki so delovali v obdobju 1.9. 2001 -31.8.2 po abecednem redu krajev

KRAJ	ORGANIZACIJA	ŠTUDIJSKI KROŽEK	MENTOR/ICA
Ajdovščina	Zavod za kulturo, izobraževanje in šport	Italija –kultura in jezik	Metka Kolenc
		Vsak otrok je lahko uspešen – tudi moj	Brigita Bratina
		Gaberje je lepa vas, je Vipavski v okras	Dragica Ukmar Kodelja
Črnomelj	Zavod za izobraževanje in kulturo	Tudi v nemščini znamo napisati pravljico	Irena Bohte
		Kako premagati stres pred gledališčem nastopom	Jasna Šeruga Muren
		Berimo z našimi knjižnimi moljčki	Breda Kočevar
Gornja Radgona	LU	Makrame kot umetnost in konjiček za prosti čas	Mira Balažic
		Izdelava papirja za voščilnice in druge priložnosti	Mira Balažic
		Risanje	Mira Balažic
		Oblikujmo iz gline	Mira Balažic
		Restavracija	Mira Balažic
Ilirska Bistrica	LU	Velikonočne jedi	Vanda Volk
Koper	LU	Rastemo z mladimi	Mirjana Palčič Bubnič
		Istrski motivi v vizualnih komunikacijah	Margareta Šimunič
Kranj	LU	Kako razviti svoje notranje moči	Mateja Chvatal
		Steklo malo drugače	Mateja Chvatal
		Kako sva si različna	Nataša Škofic Kranjc
		Oblikovanje občutka samospoštovanja	Mateja Chvatal
Krško	Posavski center za permanentno izobraževanje-LU	Oblikovanje gline	Nataša Kršak
		Zakladnica nasvetov pri vzgoji otrok	Monika Novšak
		Peka kruha v krušni peči	Bernardka Zorko

Lendava	LU	Priprava domačih jedi z zbiranjem receptov	Irena Varga
		Spoznajmo naravo med Muro in Lendavskimi goricami	Irena Varga
Maribor	Andragoški zavod LU	Ustvarjalno preživljanje prostega časa	Pepca Godina
		Moj vrt – moj hobi	Pepca Godina
		Zdrava prehrana, povezana z naravo	Pepca Godina
		Osebnostna rast	Pepca Godina
		VŽI novi življenjski stil	Pepca Godina
Murska Sobota	LU	Med – živilo in zdravilo	Angela Svenšek
		Zdravilna zelišča-naša naravna dediščina	Mihaela Flisar
		Stare obrti	Marjan Čenar
		Martjanci – gibanje za zdravje	Lilijana Grof
Novo mesto	RIC	Oblikujmo skupaj	Meta Gašperšič
		Akvarelno slikanje 1	Cvetka Klobučar
		Akvarelno slikanje 2	Cvetka Klobučar
		Vaje pomlajevanja in samozdravljenja 1	Marjana Štern
		Vaje pomlajevanja in samozdravljenja 2	Meta Gašperšič
		Vaje pomlajevanja in samozdravljenja 3	Meta Gašperšič
		Oblikujmo iz gline 1	Meta Gašperšič
		Oblikujmo iz gline 2	Meta Gašperšič
		Kako ohranimo vitalnost v zrelih letih	Ana Granda Jakše
Ormož	LU	Sušenje sadja, vrtnin, gozdnih sadežev	Milica Šavora
		Izvirna darila lokalnega okolja	Milica Šavora
		Sušenje zdravilnih zelišč	Milica Šavora
Ptuj	LU	Življenje generacij v sobivanju ob Dravi	Ojsteršek R.
		Literarne urice (BMK)	Ojsteršek R.
		Oblačila in oblačenje na Slovenskem	Ojsteršek R.
Postojna	LU	Kulinarična tradicija-tokrat Martin	Nevenka Burger
		Naredimo naš kraj lepši	Marjana Urbančič
		Zdrava prehrana – ribje jedi	Burger Nevenka

Radovljica	LU	Nad breznom (rapsodija) snemanje filma	Azira Kozjek
Slovenska Bistrica	LU	Živimo z vami (tujgovoreči občani občine Slovenska Bistrica)	Vida Lipoglav
		Krasilni in uporabni predmeti na Slovenjebistriškem nekoč in danes	Nada Milošič
Škofja Loka	LU	Fotografski krožek	Tanja Avman
		Popotniški krožek	Tanja Avman
		Nemški bralni krožek	Tanja Avman
Trebnje	LU	Vzgoja predšolskih otrok	Patricija Pavlič
Trzič	LU	Izboljšajmo turistično ponudbo Trziča	Jana Mlačnik
		Z vezenjem ohranjamo ljudsko izročilo	Heda Šivic
		Barva in njene zakonitosti	Jana Mlačnik
Velenje	LU	Lahko ujamem moje mesto skozi objektiv fotoaparata	Saša Piano
		Kaj nam dela stanovanje dom	Mirjam Šibanc
		Srečanje z etnološko dediščino	Saša Piano
		Čudežni svet čajev, zelišč, dišav	Mirjam Šibanc
		Moja šola lepa, urejena in gostoljubna	Kata Talajič
Žalec	UPI-LU Žalec	Praznični aranžmaji od A do Ž	Franja Centrih
		Uravnovesimo telo in duha	Franja Centrih
		Mali računalniški triki delajo velike mojstre	Franja Centrih
Ajdovščina	ZDPM	Vzgajati in biti srečen	Jana Bolčina
		Podoba našega kraja	Kristina Valič
		Znanje za srečno starševstvo	Jana Bolčina
		Starševstvo v sodobnem času	Jana Bolčina
		Prosti čas družine	Jana Bolčina
Cerknica	Vitra	Znanje za razvoj podeželja 1	Bojan Žnidaršič
		Znanje za razvoj podeželja 2	Bojan Žnidaršič
		Samogradnja SSE	Bojan Žnidaršič

Celje	Alfabet	Pravilna raba zdravstvenih priročnikov	Andreja Jelen Mernik
		Matematika na poklicni maturi	Andreja Jelen Mernik
		Alternative hitri prehrani	Andreja Jelen Mernik
		Bolnik bolniku	Andreja Jelen Mernik s sodelavko
		Prisega opolnoči	Andreja Jelen Mernik
Črna	ALP Peca	Računalnik – moje delo in moj vsakdan	Slavica Brzelak
		Internet – moje okno v svet	Slavica Brzelak
Domžale	Sativa & Godec d.n.o.	Slikanje na svilo in izdelki iz slanega testa)	Alenka Godec Vouk
Dutovlje	Memory	Ustvarjanje po motivih Krasa	Alenka Magajne
		Istra v pesku	Ksenija Turk
		Spominek za izvirno predstavitev Istre	Blanka Palčič
Gornja Radgona	Zgodovinsko društvo	Glasi 1/2001	Ivan Rihtarič
		Trgovine in gostilne pri sv. Juriju ob Ščavnici	Jože Rogan
		Glasi 2/2001	Ivan Rihtarič
		Podobice – "bildeki"	Jože Rogan
		Zgodovinar in kronist Matej Slekovec	Jože Rogan
Izola	Matična knjižnica	Branje ostarelim in slabovidnim (na domu)	Marina Hrs
Kanal	Inter-es	Odrasli se učimo drugače	Marija Stanič
Kranj	Gorenjski muzej	Blejski zbornik 2004	Jože Dežman
		Sitarstvo	Tatjana Dolžan Eržen
		Moj rodovnik	Magda Zore
Lendava	ZKO	Kaj pomeni biti kmet v EU	Štefan Huzjan
		Naš pilot Štefan	Nataša Varga
		Dediščina dežnikarne	Štefan Huzjan
		Nitka	Štefan Huzjan
		Voda, vir življenja	Rajko Stupar

Ljubljana	Zavod za gozdove Slovenije	Kulturna dediščina Sorice	Boštjan Škrlep
		Sopota	Tatjana Potrpin
		Stezice	Jerneja Čoderl
	ARX	Ali sem samozavesten-a (trening samozavestnega vedenja)	Mateja Simonič-Vidrih
		Tudi jaz se bom zaposlil	Mateja Simonič-Vidrih
		Spoznavanje lepot reke Ljubljanice	Tone Simonič
	Euro šola	Uporaba italijanskega jezika v življenju	Kaja Petre Drašler
		Francozi posebneži v Evropi	Kaja Petre Drašler
	Glotta Nova	Komuniciranje in osebna rast	Jelica P. Stemberger
		Naše življenje	Milica Škof
		Sedem navad uspešnih ljudi	Milan Kotnik, Mateja Košar
		Ljubljana, ali te poznam – v angleškem jeziku	Bernarda Potočnik
		Tea-time (v angl. jeziku)	Vesna Dobrila
	Zavod Zarja	Spoznajmo Litostroj nekoč in danes	Renata Levičnik
		Medosebni odnosi	Irena Reberšak
		Šport	Mateja Korošec
		Bonton	Mateja Korošec
		Pohodništvo	Hrovat Martina
	Srednja trgovska šola	Dediščina za naše zanamce	Agata Freyer
		Moč podobe	Jiri Kočica
	Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije	Balint v šolstvu – pomoč otrokom v stiski	Stane Padežnik
		Spoznajmo svojo usodo	Stane Padežnik
		Ali poznamo zdravilno moč rastlin?	Majda Muri

Maribor	Doba	Kako preživljajo svoj prosti čas Mariborčani med 50. in 70. letom	Zdenka Boltavzer
		Izdelajmo poslovni načrt in preverimo svojo poslovno idejo	Zdenka Boltavzer
		Slovenska ljudska pesem	Marija Kralj
	Zveza svobodnih sindikatov OE Podravja	Poti iz brezposelnosti	Mira Žličar
		Prosti pretok delovne sile – dnevni migranti v EU	Mira Žličar
		Vodič po socialno-varstvenih pravicah	Marija Erakovič
		Delovna razmerja po novem	Dušan Detiček
		Pravice delovnih invalidov	Dušan Detiček
Mežica	STIK	Od božiča do velike noči	Hedvika Blatnik
Muta	AA inženiring	Plesni koraki	Anita Ambrož
		Odpravimo se na ples	Alenka Brišnik
		Oblačila za polne postave	Alenka Brišnik
		Delo v razredu	Anita Ambrož
Piran	Vrtec Mornarček	Odgovorneje do dediščine	Natalija Planinc
		Ohranjanje dediščine	Natalija Planinc
Postojna	Athena	Ustvarjalna klepetalnica v poznih letih	Helena Kovač, Nataša Sedej in Flora Otoničar
		Keramični nakit	Flora Otoničar, Nataša Sedej
		Društvo keramikov Gaja spreminja lokalno skupnost-arhivsko delo	Flora Otoničar, Nataša Sedej
		Vitraž	Flora Otoničar
		Napišimo kratko zgodbo	Flora Otoničar
Ptuj	Animacija	Likovno ustvarjanje – nadaljevalni	Milica Robin
		Ustvarjalnost ne pozna meja	Milica Robin
		Človek in barve	Milica Robin
		Predstavimo naš kraj nemškemu turistu	Milica Robin

Radovljica	Društvo za zdrav os. razvoj	Od pike do slike	Meta Šilc
		Stari ljudski običaji	Monika Brinšek
		Biti žena, mati in zaposlena ženska	Monika Brinšek
		Poslovna komunikacija	Irena Pungerčar
		V hribih se dela dan	Meta Šilc
Radlje ob Dravi	Center za socialno delo	Iščemo pot	Marjana Sadar
		Ustvarjamo in se učimo	Tanja Štefl
		Učenja pot je brez konca	Darinka Kovše Ketiš
Ravne na Koroškem	Center za socialno delo	Božič na Koroškem nekoč in danes	Danica Hudrap
		Pot človeka k svojemu izvoru	Borislava Repotočnik
		Popestrimo si pomladne dni	Danica Hudrap
		Notranje potovanje-potovanje k sebi	Borislava Repotočnik
Remšnik	Kulturno društvo (DPM)	Verska kmečka tradicija ob meji z Avstrijo II	Marjan Račnik
		Spretnosti učinkovitega sporazumevanja	Marjan Račnik
		Postal bom lokalni turistični vodnik	Marjan Račnik
Ruše	Tiža	Slikanje na svilo	Lidija Sabolek
		Get to know England	Lidija Sabolek
		Olepšajmo si jesen življenja	Lidija Sabolek
Slo. Bistrica	Impol Kadrin	Skozi ŠK do zdravega delavca	Blanka Žerjav
		Čustvena inteligenca pri delu, v družini in družbi	Branko Repnik
		Naše ročne spretnosti	Žarka Fišinger
Sevnica	Maksima	Računalnik in internet kot orodje za komuniciranje, izobraževanje in širšo predstavitev dela ŠK v naši občini	Stanislav Lošdorfer
		Z vajami izboljšajmo svoj vid	Stanislav Lošdorfer
		Jaz in družina-družina in jaz	Stanislav Lošdorfer
		Z znanjem in izkušnjami premagujemo vsakdanje ovire	Danica Božič

Tolmin	AGENCIJA	Življenje v dolinah Trebuše nekoč in danes	Mirjam Perovič
		Most na Soči – ne samo križišče starodavnih kultur	Maja Mancini
		Rutarji, potomci tirolskih priseljencev	Dea Volarič
		Ljudsko izročilo pod Kobiljo glavo	Mirjam Perovič
Velenje	Invel	Spoznajmo gobe in njihovo uporabo	Selma Filipančič
		Zdrav duh v zdravem telesu	Ivanka Filipančič
		Darila za razne priložnosti	Selma Filipančič
		Velenje turistično mesto in mesto priložnosti	Selma Filipančič
		Plesno in pevsko izročilo v Šaleški dolini	Ivanka Filipančič
	Vid	Vloga študentov v mednarodnem sodelovanju	Nena Mijoč
		Socio-kulturna animacija udeležencev na mednarodnih srečanjih	Nena Mijoč
		Ustvarjalnost iz različnih mas	Slavka Mijoč
Žalec	SLEDI	Izdelovanje voščilnic iz vsakdanjih naravnih materialov	Nada Mulej
DPM	Solčava	Kdor poje, slabo ne misli	Mateja Suhodolnik
		Izboljšajmo kakovost življenja na Solčavskem	Mateja Suhodolnik
		Kakšna je kakovost življenja na Solčavskem	Mateja Suhodolnik

Priloga 1b: Študijski krožki ustanov, ki so izvajale študijske krožke izključno z lastnimi sredstvi (poleg že navedenih, ki so izvedle več kot 5 krožkov) v obdobju 1.9. 2001 -31.8.2 po abecednem redu krajev

ZKO	Črnomelj	Kruh v Črnomlju	Ksenija Khalil
Velenje	Andragoško društvo-U3	Lončarjenje	Igor Bahor
		Graščinski vrtovi in parki Šaleške doline	Mirjam Šibanc
		Cvetlični aranžmaji	Slavka Mijoč
	ARAO – Društvo za osebni razvoj	Radioaktivnost in okoljski vidiki ravnanja z radioaktivnimi odpadki	Monika Brinšek
Gažon	Kulturno društvo Beseda slovenske Istre	Beseda slovenske Istre	Nadja Rojac

Priloga 1c: Študijski krožki »Beremo z Manco Košir«, ki so delovali v obdobju 1.9. 2001 -31.8.2 po abecednem redu krajev

Gornja Radgona	LU Gornja Radgona	Beremo z Manco Košir	Marjana Kovačič
Bled	Knjižnica Blaža Kumerdeja	Beremo z Manco Košir	Ana Marija Kovač
Celje	Društvo upokojencev KS Ostrožno	Beremo z Manco Košir	Rudolf Lipovšek
Cerklje	Knjižnica Cerklje	Beremo z Manco Košir	Alenka Kepic Mohar
Trebnje	Knjižnica Pavla Golie	Beremo z Manco Košir	Liljana Vovk
Zagorje	Zasavska LU Trbovlje in Knjižnica Zagorje	Beremo z Manco Košir	Valentina Uran
Domžale	Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje "Lipa"	Beremo z Manco Košir	Vida Voglar
Logatec	Knjižnica Logatec	Beremo z Manco Košir	Andreja Čušin Gostiša
Bloke	OS Toneta Šraja Aljoše	Beremo z Manco Košir	Martina Kočevar
Sežana	Kosovelova knjižnica	Sončna ura	Maja Razboršek
Izola	Matična knjižnica Izola	Berimo skupaj!	Špela Pahor
Prevalje	Dom upok. Ravne na Koroškem	Beremo z Manco Košir	Ivanka Komprej
Žalec	UPI - LU Žalec	Beremo z Manco Košir	Biserka Neuholt
Murska Sobota	LU Murska Sobota	Beremo z Manco Košir	Metoda Perger
Ilirska Bistrica	LU Ilirska Bistrica	Beremo z Manco Košir	Anja Pirih

Novo Mesto	RIC Novo Mesto	Beremo z Mancko Košir	Marjana Štern
Šenčur	Knjižnica Šenčur	Beremo z Manco Košir	Nataša Škofic Kranjc
Postojna	LU Postojna	Pozor - vstopamo v intimne svetove	Nataša Sedej
Ptuj	LU Ptuj	Beremo z Manco Košir	Viktorija Dabič
Maribor	Mariborska knjižnica	Beremo z Manco Košir	Zora Jurič A.
Maribor	Čajnica Čajek	(Avto)biografije	Polona Ozbič

Opomba: Nagrajeni študijski krožki so predstavljeni z rdečim tiskom.